

12. TİCARİ ALACAKLAR

İşletmenin asıl faaliyet konusu ile ilgili olan mal ve hizmet satışlarından doğan senetli ve senetsiz alacaklar ticari alacaklar grubunda izlenir. Bu grup aşağıdaki hesaplardan oluşur.

- 120. Alıcılar
- 121. Alacak Senetleri
- 122. Alacak Senetleri Reeskontu (-)
- 123. Kredi Kartı Alacakları
- 126. Verilen Depozito ve Teminatlar
- 127. Diğer Ticari Alacaklar
- 128. Şüpheli Ticari Alacaklar
- 129. Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-)

120. ALICILAR

İşletmenin, esas faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmet satışlarından ortaya çıkan, çek veya senede bağlı olmayan alacaklarının izlendiği hesaptır. Veresiye olarak mal veya hizmet satışlarından dolayı senetsiz alacağın doğması ile bu hesaba borç kaydedilir, alacakların tahsil edilmesi halinde ise hesaba alacak kaydedilir.

BORÇ	120 ALICILAR HESABI	ALACAK
	ARTIŞLAR (+)	AZALIŞLAR (-)

Örnek 1: ABC işletmesi 10.03.2025 tarihinde 60.000 TL + %20 KDV değerinde yurt içi mal satışı gerçekleştirmiş olup, 20.000 TL'lik çek alınmış, kalan tutar 3 ay vadeli olarak kaydedilmiştir.

İstenen: ABC işletmesinin yurt içi mal satışına ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

Örnek 2: 10.03.2025 tarihinde ABC işletmesi 52.000TL'lik vadesi gelen senetsiz alacağı nakit olarak tahsil edilmiştir.

İstenen: ABC işletmesinin senetsiz alacağını tahsiline ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

Örnek 3: ABC işletmesi 10.03.2025 tarihinde %20 KDV hariç 150.000 TL değerinde mal satışı gerçekleştirmiştir. 50.000 TL'lik kısım banka aracılığıyla tahsil edilmiş kalan tutarın tamamı 3 ay vadeli olarak kaydedilmiştir.

İstenen: ABC İşletmesinin mal satışına ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

Örnek 4: ABC işletmesi 10.03.2025 tarihinde vadesi gelen 130.000 TL'lik senetsiz alacağını banka aracılığıyla tahsil etmiştir.

İstenen: ABC İşletmesinin senetsiz alacağını tahsil etmesine ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

121. ALACAK SENETLERİ

İşletmenin normal faaliyet konusu ile ilgili mal ve hizmet satışından doğan senede başlanmış alacaklarının izlendiği hesaptır.

İşleyişi: Alınan senet tutarları bu hesaba borç, tahsil edilen ya da işletmenin elinden çıkan senet tutarları ise hesaba alacak olarak kaydedilir.

BORÇ	121 ALACAK SENETLERİ HESABI	ALACAK
	ARTIŞLAR (+)	AZALIŞLAR (-)

Örnek 5: ABC işletmesi 10.03.2025 tarihinde %20 KDV hariç 80.000 TL'lik satış gerçekleştirmiş olup, 16.000 TL banka aracılığı ile tahsil edilmiş, kalan bedelin tamamı için 1 ay vadeli senet alınmıştır.

İstenen: ABC işletmesinin mal satışına ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

Örnek 6: ABC işletmesi 10.03.2025 tarihinde vadesi gelen 80.000 TL'lik senetli alacağını nakit olarak tahsil etmiştir.

İstenen: ABC işletmesinin senetli alacağını tahsil etmesine ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

Örnek 7: ABC işletmesi 10.03.2025 tarihinde %20 KDV hariç 100.000 TL'lik satış gerçekleştirmiş olup, bedelin tamamı için 2 ay vadeli senet alınmıştır.

İstenen: ABC işletmesinin mal satışına ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

Örnek 8: ABC işletmesi 10.03.2025 tarihinde vadesi gelen 1200.000 TL'lik senetli alacağını banka aracılığıyla tahsil etmiştir.

İstenen: ABC işletmesinin senetli alacağını tahsil etmesine ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)

Dönem sonunda bilançoda senetli alacakların tasarruf değeri (peşin değerleri) ile gösterilmesi halinde nominal değer ile peşin değer arasındaki fark, bir başka ifadeyle alacak senetleri için ayrılan reeskont tutarlarının izlenmesinde kullanılan hesaptır. Pasif karakterli bir hesaptır. **İşleyişi:** Hesaplanan reeskont tutarları bu hesaba alacak olarak kaydedilir, 657 Reeskont Faiz Giderleri Hesabının borcuna kaydedilir. Böylece alacak senetleri bilançoda peşin değerinde gösterilmiş olur. 122. Alacak Senetleri Reeskontu hesabı izleyen dönemde 647 Reeskont Faiz Gelirleri Hesabı ile kapatılır.

BORÇ	122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI	ALACAK
	AZALIŞLAR (-)	ARTIŞLAR (+)

Örnek 9: ABC işletmesi 10.03.2025 tarihinde alacak senetleri için 3.500 TL reeskont hesaplamıştır. **İstenen:** a.

ABC işletmesinin alacak senetleri için reeskont ayırmasına ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

b. ABC işletmesinin daha önce ayırmış olduğu alacak senetleri reeskont kaydını kapatmasına ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI

İşletme tarafından üçüncü kişilere karşı bir işin yapılmasının üstlenilmesi ya da bir sözleşmenin karşılığı olarak geri alınmak üzere verilen depozito ve teminat niteliğindeki nakit değerlerin izlendiği hesaptır.

Bir yıl içerisinde geri alınması öngörülen depozito ve teminatlar bu hesabın borcuna kaydedilir, geri alınan depozito ve teminatlar hesabın alacağına kaydedilir.

BORÇ	126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI	ALACAK
	ARTIŞLAR (+)	AZALIŞLAR (-)

Örnek 10: ABC işletmesi 10.XX.2025 tarihinde bir ihaleye katılabilmek için 400.000 TL'lik ihale bedelinin % 25'ini teminat olarak banka hesabından ödemiştir.

İstenen: ABC işletmesinin yatırdığı teminata ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

Örnek 11: 10.03.2025 tarihinde ABC işletmesi daha önce katıldığı ihaleyi kaybettiğinden yatırdığı 100.000 TL'lik teminat bedelini banka aracılığıyla geri tahsil etmiştir.

İstenen: ABC işletmesinin teminat bedelinin geri almasına ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HESABI

Ödeme süresi geçmiş bu nedenle vadesi bir kaç defa uzatılmış veya protesto edilmiş, yazı ile birden fazla istenmiş ya da dava veya icra safhasına aktarılmış senetli ve senetsiz alacakların izlendiği hesaptır.

İşleyişi: Tahsili şüpheli hale gelmiş olan alacaklar bulundukları hesaplardan çıkartılarak bu hesaba borç kaydedilirler. Şüpheli alacağın tahsili veya tahsil edilemeyeceğinin kesinleşmesi durumunda bu hesaba alacak olarak kaydedilirler.

BORÇ	128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HESABI	ALACAK
	ARTIŞLAR (+)	AZALIŞLAR (-)

129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI HESABI (-)

Dönem sonunda şüpheli hale gelmiş olan alacaklara ilişkin ayrılan karşılıkların izlendiği hesaptır. Pasif karakterli bir hesaptır.

İşleyişi: Şüpheli alacaklar için ayrılan tutarlar bu hesabın alacağına yazılırken, ayrılan karşılıklar 654 Karşılık Giderleri Hesabının borcuna yazılır.

Karşılık ayrılan alacağın tahsil edilmesinde bu hesap borçlandırılarak kapatılırken, 644 Konusu Kalamayan Karşılıklar Hesabı veya 671 Önceki Dönem Gelir ve Karlar Hesabı alacak olarak kaydedilir.

Zararın gerçekleşmesi halinde bu hesap borçlandırılarak kapatılırken, 128 Şüpheli Ticari Alacaklar Hesabı alacak olarak kaydedilir.

BORÇ	129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI HESABI	ALACAK
	AZALIŞLAR (-)	ARTIŞLAR (+)

Örnek 12: 10.03.2025 tarihinde ABC işletmesinin 60.000 TL'lik senetsiz alacağının tahsil edilememe riski ortaya çıkmış olup dava takibi başlatılmış, bu senetsiz alacağını şüpheli ticari alacak olarak kaydetmiştir.

İstenen: ABC işletmesinin senetsiz alacağının şüpheli hale gelmesine ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz. **Örnek 13:** 10.03.2025 tarihinde ABC işletmesi daha önce şüpheli ticari alacak olarak kaydettiği 60.000 TL'lik alacağının %80'i için karşılık ayırmıştır.

İstenen: ABC işletmesinin karşılık ayırmasına ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

Örnek 14: ABC işletmesi xx.03.2025 tarihinde daha önce şüpheli alacak olarak kaydettiği 60.000TL'lik alacağını banka aracılığıyla tahsil etmiş olup, bu alacak için ayırmış olduğu 48.000 TL'lik karşılık kaydını da kapatmıştır.

İstenen: ABC işletmesinin şüpheli alacağını tahsili ve karşılık kaydını kapatmasına ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

13. DİĞER ALACAKLAR

- 131. Ortaklardan Alacaklar
- 132. İştiraklerden Alacaklar
- 133. Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar
- 135. Personelden Alacaklar
- 136. Diğer Çeşitli Alacaklar
- 137. Diğer Alacak Senetleri Reeskontu (-)
- 138. Şüpheli Diğer Alacaklar
- 139. Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)

UYGULAMA SORULARI

1. X işletmesi 10.03.2025 tarihinde nominal değeri 10 TL olan hisse senetlerinden 50.000 adet 12 TL/adet fiyat üzerinden banka aracılığıyla satın almıştır. %0,2 komisyon ödenmiştir.

İstenen: X işletmesinin hisse senedi alışına ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

2. X işletmesi 10.03.2025 tarihinde daha önce 12 TL/adet fiyat üzerinden satın almış olduğu hisse senetlerinden 30.000 adetini 11 TL/adet fiyat üzerinden satmış olup, senet bedelleri X işletmesinin banka hesabına yatırılmıştır. %0,2 komisyon ödenmiştir.

İstenen: X işletmesinin hisse senedi satış yevmiye kaydını düzenleyiniz.

3. X işletmesi 10.03.2025 tarihinde daha önce 12 TL/adet fiyat üzerinden satın almış olduğu hisse senetlerinden 30.000 adetini 16 TL/adet fiyat üzerinden satmış olup, senet bedelleri X işletmesinin banka hesabına yatırılmıştır. %0,2 komisyon ödenmiştir.

İstenen: X işletmesinin hisse senedi satış yevmiye kaydını düzenleyiniz.

4. X işletmesi 10.03.2025 tarihinde %20 KDV hariç 40.000 TL'lik mal satışı gerçekleştirmiş olup, 8.000 TL banka aracılığı ile tahsil edilmiş, kalan bedelin tamamı için senet alınmıştır.

İstenen: X İşletmesinin mal satışına ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

5. X işletmesi 10.03.2025 tarihinde %10 KDV hariç 150.000 TL değerinde satış gerçekleştirmiştir. 15.000 TL'lik kısım banka aracılığıyla tahsil edilmiş kalan tutarın tamamı 3 ay vadeli olarak kaydedilmiştir.

İstenen: X İşletmesinin mal satışına ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

6. X işletmesi 10.03.2025 tarihinde vadesi gelen 150.000 TL'lik senetsiz alacağını nakit olarak tahsil etmiştir.

İstenen: X İşletmesinin senetsiz alacağını tahsil etmesine ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

7. X işletmesi 10.03.2025 tarihinde vadesi gelen 40.000 TL'lik senetli alacağını nakit olarak tahsil etmiştir.

İstenen: X İşletmesinin senetli alacağını tahsil etmesine ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

8. X işletmesi 10.03.2025 tarihinde alacak senetleri için 7.500 TL reeskont hesaplamıştır.

İstenen: a. X işletmesinin alacak senetleri için reeskont ayırmasına ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

- b. X işletmesinin daha önce ayırmış olduğu alacak senetleri reeskont kaydını kapatmasına ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

9. X işletmesi 10.XX.2025 tarihinde bir ihaleye katılabilmek için 50.000 TL'lik teminatı banka hesabından ödemiştir.

İstenen: X işletmesinin yatırdığı teminata ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

10. 10.03.2025 tarihinde X işletmesi daha önce katıldığı ihaleyi kaybettiğinden yatırdığı 50.000 TL'lik teminat bedelini banka aracılığıyla geri tahsil etmiştir.

İstenen: X işletmesinin teminat bedelinin geri almasına ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

11. X işletmesinin 10.03.2025 tarihinde 50.000 TL'lik senetli alacağını tahsil edememe riski ortaya çıkmış olup, bu alacak şüpheli alacak olarak kaydedilip tamamı için karşılık ayrılmıştır.

İstenen: X işletmesinin senetli alacağının şüpheli hale gelmesi ve karşılık ayırmasına ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.

12. X işletmesi xx.03.2025 tarihinde daha önce şüpheli alacak olarak kaydettiği 50.000TL'lik alacağını banka aracılığıyla tahsil etmiş olup, bu alacak için ayırmış olduğu 50.000 TL'lik karşılık kaydını da kapatmıştır.

İstenen: X işletmesinin şüpheli alacağını tahsili ve karşılık kaydını kapatmasına ilişkin yevmiye kaydını düzenleyiniz.